

Ensamkommande barn som fyller 18 år innan de fått beslut om uppehållstillstånd

Varför ett kommunbidrag?

På grund av det stora antalet asylsökande barn som kom under 2015 så har många fått vänta länge på ett slutgiltigt besked om de får stanna i Sverige.

Genom förändring i ersättningssystemet är möjligheterna för kommunerna att få ersättning till ungdomar över 18 år mer begränsade då det i princip krävs ett vårdbehov motsvarande de som beskrivs i LVU för att kunna återsöka hela vårdkostnaden. För asylsökande ungdomar över 18 år ges enligt det nya ersättningssystemet ingen ersättning till kommunen.

Regeringen väljer därför att göra ett tillfälligt tillskott av medel till vistelsekommunerna så att de kommuner som önskar kan låta ungdomarna bo kvar även efter att de blivit 18 år till exempel för att avsluta pågående studier.

Vad innebär förslaget?

Regeringen och Vänsterpartiet avsätter 390 miljoner kronor 2017 och 195 miljoner kronor 2018 till detta. Medlen fördelas proportionellt till kommunerna utifrån hur många inskrivna asylsökande ensamkommande barn och unga som väntar på ett slutligt avgörande i sitt asylärende. Det motsvarar knappt 50 000 kr per person i målgruppen under 2017 och knappt 25 000 kr per person under 2018. För Robertsfors del innebär det 747 000 kr för 2017 och 373 000 kr för 2018. Utbetalningen sker automatiskt utan ansökningsförfarande. Pengarna kommer att betalas ut till kommunerna under december 2017, efter att riksdagen beslutat om regeringens förslag till höständringsbudget. Pengarna som föreslagits för 2018 kommer att betalas ut i början på året.

Asylsökande vuxna är i normalfallet ett statligt ansvar och staten är skyldiga att erbjuda boende i ett anläggningsboende. Det är upp till varje kommun att avgöra hur det tillfälliga bidraget ska användas.

I Robertsfors kommun

I Robertsfors har vi arbetat konsekvent med att förbereda ungdomarna kring regelverket och vad som kommer att hända om de fyller 18 år innan de fått beslut om uppehållstillstånd. Genom denna hållning och goda förberedelser har detta enligt vår bedömning fungerat väl och ungdomarna har accepterat detta.

I Robertsfors har det därför inte varit en aktuell fråga innan dessa medel avsattes.

Undantag från denna hållning har gjorts och görs då det föreligger ett vårdbehov för ungdomen. Dvs om ungdomen inte bedöms klara av att bo i ett eget boende utan stödinsatser, och av den anledningen inte bedöms få sina behov tillgodosedda från Migrationsverket. Denna bedömning görs då av socialsekreterare som beviljar detta stöd enligt Socialtjänstlagen.

Erfarenheter från verksamheten:

De ungdomar som lämnat oss har etablerat sig väl i sin nya miljö. Alla som lämnat har följts upp och verksamheten har kännedom om hur det går för dessa individer. De asylsökande som har lämnat Robertsfors då de fyllt 18 år har kommit igång med utbildning på de nya orterna efter en tid. Även de som läst på gymnasial nivå har kunnat återuppta studier.

Vi har i verksamheten lång erfarenhet av att de klarar sig bra. Bedömningen från verksamheten, både från myndighetsutövning och verkställighet är att det inte kommer att underlätta nämnvärt för målgruppen att stanna en tid. Då de flyttar de tar de ett kliv framåt i utvecklingen. De hamnar bland andra vuxna och kan planera sin framtid utifrån rådande förutsättningar.

Konsekvenser om asylsökande inte flyttar till anläggningsboenden:

Hur den enskilde individen skulle påverkas av att få möjlighet att stanna under hela asylprocessen vet vi inte. Vi kan dock anta att det medför positiva effekter för de som är väletablerade i Robertsfors med ett nätverk och fungerande studier osv. Vetskap om att de får stanna under hela asylprocessen bör göra deras tillvaro tryggare och mer förutsägbar, vilket också bör medföra en snabbare integration till samhället. Det är dock inte säkert att detta gäller alla individer. Exempelvis de som idag inte sköter skolan och är på väg att hamna i utanförskap. För dem finns risk att den negativa utvecklingen fortsätter om de får stanna kvar i samma miljö. Möjligheten att arbeta med dessa ungdomar minskar då de har fyllt 18 år.

En asylprocess kan bli utdragen innan slutgiltigt beslut fattats. Vid avslagsbeslut får individen överklaga beslutet innan det vinner laga kraft. Då individen fyllt 18 år prioriteras handläggningen inte lika högt som för barn. Detta kan leda till en lång och utdragen process. Därefter finns en risk att de stannar kvar trots avslag, som papperslösa eller på grund av att avvisning inte kan verkställas.

Möjlighet finns att begränsa möjligheten att stanna i kommunen fram till det första beslutet från Migrationsverket, och inte under en överklagandeprocess.

Motivationen till studier och till att etablera sig i samhället kan ibland vara låg hos individer som ännu inte fått sitt beslut, vilket medför en risk att hamna i utanförskap. Skolan har länge signalerat om att de känner stor oro avseende målgruppen generellt gällande bristande skolnärvaro, missbruk och kriminalitet. Det finns alltså en risk för en ökande närvaro av denna typ av problem i kommunen. När ungdomar som inte har uppehållstillstånd fyller 18 år så kommer vi inte att kunna ställa krav på vare sig utbildning eller tillsyn mot deras vilja.

Från och med oktober till och med december i år kommer åtta individer att fylla 18 år. En av dem går i gymnasieskola. Det är svårt att säga hur många av dem som kan bli aktuell för denna fråga?

Förutsättning för att vissa ungdomar ska få stanna

Förutsättningar finns för att sätta upp vissa kriterier som reglerar om en ungdom får stanna efter 18 årsdagen. Det medför då att det görs en individuell bedömning. Det är svårt att hitta

tydliga gränser för detta och det ställer stora krav på den som ska göra denna bedömning. Det medför också en risk att det skapar oro och otrygghet för ungdomarna. Det kan dock finnas vissa tydliga hållpunkter att ta fasta på för att sätta upp sådana kriterier, tex att ungdomen läser en gymnasieutbildning.

Alternativa vägar

- Att vi utifrån de nya förutsättningarna beslutar att alla ungdomar som fyller 18 år innan de har fått ett slutgiltigt beslut från Migrationsverket, får stanna kvar i kommunen. Kommunen sörjer då för att den unge har en bostad och ges möjlighet till utbildning.
- Att dessa ungdomar inte erbjuds att stanna i kommunen, utan ansvaret överläts till Migrationsverket som är skyldiga att erbjuda boende i ett anläggningsboende för vuxna. På detta vis arbetar vi idag.
- Att vissa ungdomar utifrån vissa uppsatta kriterier kvalificerar sig för att stanna i kommunen efter att de har fyllt 18 år innan de fått beslut om asyl. Kriterier för detta skulle kunna vara en fungerande skolgång eller att man nått viss nivå i sina studier.

Hur gör man i andra kommuner?

I kranskommunerna till Umeå hanterar man detta på olika sätt:

I Vindeln hanterar man det på samma sätt som vi gör i Robertsfors, dvs att alla ungdomar som fyller 18 år och inte har fått beslut om permanent uppehållstillstånd (PUT) eller tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) får flytta till ett av Migrationsverkets anläggningsboenden.

I Vännäs har man upprättat särskilda kriterier som ska uppfyllas för att ungdomen ska få stanna efter sin 18 årsdag utan beslut om PUT eller TUT. Exempelvis en väl fungerande skolgång.

I Bjurholm planerar man att låta alla ungdomar stanna efter att de fyllt 18 år.

I Nordmaling får de som läser på ett gymnasieprogram stanna efter att de fyllt 18 år innan beslut om TUT eller PUT, för att kunna slutföra sina gymnasiestudier.

Allmänna utskottets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

De som kom före 1 juli 2017 och läser på ett nationellt gymnasieprogram, får stanna efter att de fyllt 18 år innan beslut om tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) eller permanent uppehållstillstånd (PUT), för att kunna slutföra sina gymnasiestudier.

